

DOI 10.33294/2523-4234-2025-35-1-285-313

УДК 2-53

ORCID: 0000-0003-3226-0301

Петро Васильович Сабат

Очищення храму від осквернення (десакралізації) в друкованій літургійній традиції УГКЦ

Висвітлено процес зародження та формування чинів (молитов) для очищення храму від осквернення (десакралізації) у східній церковній традиції, зокрема в УГКЦ. Повідомлено, що в Унійній церкві XVIII ст. існували три види чинів для очищення храму – від осквернення, профанації або вбивства (чи побиття до крові) людини в цій сакральній споруді. Зазначено, що метою їхнього звершення було збереження чистоти і святості особливого місця та зведеної на ньому церкви, освяченої й призначеної безпосередньо для служіння Богові на цій землі.

Розкрито спільність і відмінність вказаних видів чинів на очищення храму (всі вони належать до т. зв. приватних церковних богослужінь), представлено їхні редакції. Простежено джерела, час появи й поширення цих унікальних церковних творів у літургійній практиці УГКЦ. Перелічено молитви, які вживалися в кожному з чинів, і з'ясовано, коли в УГКЦ почали використовувати самі лише молитви для очищення храму (без відповідних чинів).

Наголошено, що право безпосередньо звершувати види чинів на очищення церкви мав тільки правлячий єпископ єпархії або делегований ним священник. Описано сучасні практики очищення храму (у різних випадках) в УГКЦ.

Встановлено, що в XVIII–XX ст. у друкованій літургійній традиції Унійної церкви існував і загальний чин для очищення храму від осквернення (десакралізації). Досліджено структуру цього чину.

Ключові слова: десакралізація, очищення храму, чин очищення церкви, оскверненої єретиками, чин очищення церкви спрофанованої чи віктаря, чин очищення церкви від вбивства людини чи побиття її до пролиття крові, Архисратикон, Требник, приватні церковні богослужіння, УГКЦ

Petro Sabat

Purification of a church (temple) from defiled (desacralization) in the printed liturgical tradition of the UGCC

The process of emergence and formation of the purification rites (prayers) of a church (temple) from defiled (desacralization) according to the Eastern church tradition, namely UGCC is highlighted. It is found out that these rites belong to the so-called private worship services in the UGCC. It is specified which liturgical book of the UGCC contained the texts of rites for the purification of a church over the centuries. The cases when it was necessary to cleanse a church in the UGCC are noted. It is stated that there were three types of rites for the purification of a church in the UGCC. The fundamental sources for the three types of rites of the purification of a church in the UGCC are presented. The names of these three types of rites composed for the purification of a church in the UGCC are specified. The editions of these three types of rites for

the purification of a church in the UGCC are named. It is found out that the purification of a church was mandatory in the UGCC in cases of its desecration, profanation and murder (or thing to the point when blood was shed) of a person that occurred in it. It is emphasized that all the three types of rites for the purification of a church in the UGCC are unique compositions of the church. The time of emergence and spread of these three types of rites (and their editions) in the liturgical practice of the UGCC is specified.

The first printed text of the rite of purification of a church that was defiled by heretics (UGCC) is discovered, presented and analyzed. The structure of this rite is studied. The biblical text the rite was based upon is presented. It is specified how many prayers this rite included. The main focus in the text of this rite is determined. The time of emergence and spread of this rite in the liturgical practice of the UGCC is specified. It is stated whether currently exists an appropriate rite or at least a prayer for this case in the UGCC.

It is shown that in the 18th century in the printed liturgical tradition of the UGCC (the Uniate Church) existed three types of rites for the purification of a church in cases of its desecration, profanation and murder (or beating to the point when blood was shed) of a person that occurred in it. The prayers of these three types of rites for the purification of a church are presented. It is determined when the practice of using only prayers for the purification of a church instead of rites had been established.

Common and distinctive features of the three types of rites for the purification of a church, which were in the liturgical practice of the UGCC are presented. It is concluded that the rites were performed to preserve the purity and holiness of the special place and the church that was built upon it, consecrated and dedicated to serving God on this earth. It is emphasized that the preservation of purity in churches was and still is an important prescript of the Church.

It is stated that in the UGCC only the ruling bishop of the eparchy had the right to perform in person the three types of rites for the purification of a church, namely in cases of desecration, profanation and murder (or beating to the point when blood was shed) of a person that occurred in it. It is noted that these rites could also be performed by a priest delegated by the ruling bishop of the eparchy. It is concluded what practice is currently in use in the UGCC regarding the purification of a church (for various cases).

It is stated that in the 18th–20th century in the printed liturgical tradition of the UGCC (the Uniate Church) existed and general of rites for the purification of a church (temple) from defiled desacralized. The structure of this rite is studied. It is stated whether currently exists an appropriate rite for this case in the UGCC.

Keywords: desacralization, purification of a church, rite of purification of a church defiled by heretics, rite of purification of a desecrated church or an altar, rite of purification of a church when a man was murdered or beaten to the point when blood was shed in it, archieraticon, trebnyk, private church worship services, UGCC

Актуальність дослідження полягає в необхідності об’єктивної реконструкції історичного процесу запровадження чинів на очищення храму від осквернення (десакралізації) в Київській Русі та їхнього формування в Церквах Володимирового хрещення, а зокрема в друкованій літургійній традиції Української греко-католицької церкви (УГКЦ) протягом століть.

Зародження, розвиток і поширення чинів на очищення храму від осквернення (десакралізації) у Східних церквах до сьогодні розглядалося лише побіжно, у контексті загальніших праць В. Прилуцького (Прилуцькій, 1912, с. 81–84), Р. Де Меестера

IV. ФІЛОСОФСЬКІ ТА БОГОСЛОВСЬКІ АСПЕКТИ РЕЛІГІЙНОСТІ

(Меестер, 1930, с. 227–232), Г. Нефедова (Нефедов, 1995, с. 302–303) та ін. Ніхто із дослідників, однак, не вивчав детально запровадження таких чинів у Церквах київської традиції, у т. ч. УГКЦ, у порівняльному ключі, з одночасним богословським коментарем їхніх текстів, що, власне, й стало *метою* пропонованої статті. Досягнення такої мети неможливе без виконання низки *завдань*, серед яких: висвітлити історію появи друкованих чинів на очищення храму від десакралізації в Унійній церкві; коротко проаналізувати ці чини (молитви); показати їхню важливість, розкривши богословське наповнення та значення для вірних у сьогоденні.

Наукова новизна дослідження визначається тим, що в ньому вперше простежено, на основі джерел (Архиєратиконів, Требників), зародження та розвиток чинів на очищення храму від осквернення в друкованій літургійній практиці однієї з Церков Володимирового хрещення, а саме в Унійній церкві (УГКЦ) в XVII – на початку ХХІ ст.

Вступ. Для ізраїльського народу було дуже важливо мати храм для спілкування з Богом. У Святому Письмі, наприклад, читаємо, що цар Соломон двадцять років будував Господній дім (1 Цар. 8, 1–4). Сьогодні публічна молитва в церкві й надалі залишається для кожного християнина невід’ємною частиною християнського життя. Трапляються, проте, випадки, через які відбувається осквернення храму, що породжує потребу в його очищенні. Про такі випадки десакралізації та засоби, якими в УГКЦ впродовж століть здійснювалося очищення святинь, і йтиметься в цій статті.

Чини (молитви) для очищення церкви від осквернення. У ХVІІІ ст. в друкованій літургійній традиції Унійної церкви сформувалися три види чинів на очищення храму в разі його десакралізації, зокрема через: 1) осквернення єретиками; 2) профанацію; 3) вбивство чи побиття до крові людини в церкві (Кунцлер, 2001, с. 49–55).

Можливо, що до ХVІІІ ст. Унійна церква послуговувалася у своїй літургійній практиці друкованими чинами Київської православної церкви, що побачили світ у ХVІІ ст. за митрополита Петра Могили. Серед них: “Чинъ ѿверзѣніа ѿ ѿчищѣніа църкве ѿ беззбѣжныхъ гъзыкъ, ѿ ѿ ѿ ѿрѣтѣкъвъ, ѿ ѿ ѿ ѿгнѣнникѣвъ ѿскверненой, ѿже въ гъхъ ѿца нашего Некифора Исповѣдника, Патріарха Константи́на града” (ЕТМПМ-1646, с. 1114–1123) та “Чинъ ѿверзѣніа ѿ ѿчищѣніа църкве, ѿ ѿ ѿ ѿминтара, ѿдеже слъжителъ чловеку нѣжною смѣртю ѿмрѣти, ѿ крѣвію чловекою въ крамоу нѣкою църкве, ѿ ѿ ѿ ѿминтара ѿкропити” (ЕТМПМ-1646, с. 1124–1128). Можливо також, що в окреслений період українські католики східного обряду використовували в таких потребах відповідні рукописні молитви, відомі вже з київської літургійної практики ХV ст. (Сабат, 2018, с. 128). Їхня генеза сягає ще візантійської традиції (Дмитриевський, 1901, с. 124, 237, 255, 297, 348, 380, 600, 700–703; Прилуцькій, 1912, с. 81–84; Меестер, 1930, с. 227–232; Нефедов, 1995, с. 302–303).

Чин для очищення святині, оскверненої єретиками, з’явився друком в Унійній церкві у ХVІІІ ст. Його структуру, а також молитви, які пізніше вживалися вже без чину, представлено в *табл. 1*.

Таблиця 1

ЧИНЪ ОЧИЩЕНІЮ ЦЕРКВИ ОСКВЕРНЕННЫМЪ ѿ Еретицкѣхъ (ССУ-1740, с. 246–250)	МОЛИТВА на ѿбверзѣніе церкве, ѿ Еретицкѣхъ ѿсквернѣніа (АССР-1973, с. 334–335)	МОЛИТВА НА ВІДКРИТТЯ ЦЕРКВИ, ОСКВЕРНЕНОЇ ЕРЕТИКАМИ (АСС-1988, с. 259)
Сѣтителъ стоа̀ прѣ вратѣ Церковнымъ, по ѿзреченіи ѿ Діакона:	_____	_____
Гдѣ помѣлѣмѣ.	_____	_____
Глѣтѣ мѣтѣ ѿю.		
Гдѣ Бже нѣшѣ тебѣ са мѣнмѣ, мѣрдомѣ н бѣгодѣтробномѣ о грѣшѣхъ нашіхъ, н Цркѣхъ сѣтѣмъ япѣл чистѣ н несквернѣ не нмѣцѣ сквернѣ, (дѣ сѣтѣны ѣа бѣдѣт прѣчѣстѣныи вѣн входѣщѣи вѣ нѣ: н бѣдѣтѣ прѣчѣтѣи жерѣтѣы нѣа, н вѣ поставленнѣхъ Церкѣахъ молиѣтѣы дѣютѣ са:) состѣвлѣшемѣ; днѣсь Владѣко оуслѣшѣ мѣ грѣшнаго н недостѣйнаго раба твоего: зѣдѣнноє тебѣ, н сѣтѣомѣ олатѣрѣ твоѣмѣ ѿ Еретицкѣхъ оскверненіе очистѣ, бѣгодѣтѣю ѣдиннѣроднаго Сна твоего: Бѣга н Спѣа нашіе Іс Хрѣтѣ...		
Гѣ глѣтѣ вѣ Церкѣ вѣшѣши мѣтѣ ѿю.		
	Гдѣ помолѣмѣ.	Господѣви помолѣмѣ.
Вѣко Гдѣ Бже нѣшѣ: тебѣ са моѣнмѣ мѣрдомѣ н мѣлостѣнѣ о грѣшѣхъ нѣшѣхъ, оуслѣшѣ раба твоѣхъ мѣтѣы: н яще кѣа сквернѣ ѿ Еретицкѣхъ вѣ сѣтѣомѣ олатѣрѣ твоѣмѣ вѣсѣтѣ, яко бѣгѣ н чѣлѣколѣбецѣ нстрѣбѣ ю...	Владѣко Гдѣ Бже нашіѣ, Тебѣ моѣнмѣ мѣлостѣнѣаго н бѣагодѣвѣтѣнѣаго ѿ грѣшѣхъ нашіхъ, оуслѣшѣи моленіе рабаѣ твоѣхъ: н яще кѣи ѿ Еретицѣкаѣхъ начинѣніа прѣназѣнѣа оуѣкорѣ вѣаѣтѣомѣ Твоемѣ жерѣтѣеннѣкѣ, ѿнмѣи ѣго якѣв бѣагѣ н чѣловѣколѣбецѣ...	Владѣко Господѣи Божѣ нашѣ, молимо Тебѣ мѣлостѣнѣаго й Того, що даѣтѣся упрѣситѣ за грѣхи нашіѣ, вѣслуѣай моленнѣа слугѣ твоѣи, і якщо якѣ бѣзчѣстѣа вѣдѣ еретицнѣаго починѣннѣа пошѣаодѣло Твоему жерѣтѣвнѣикуѣ, Ти, якѣ бѣагѣи і чѣловѣколѣбецѣ, вѣдѣйми його...

IV. ФІЛОСОФСЬКІ ТА БОГОСЛОВСЬКІ АСПЕКТИ РЕЛІГІЙНОСТІ

Гдн Бже ншз: нже пршсертвѣмз жнотворѣщаго ст҃аго твоего А҃ха, н помазаніемз Пророки н Аплы оцѣлюющимз Црковз сю на вселеніе себѣ нзбравїи, послѣждеже грѣхъ рѣдн ншнхъ сѣи ѡскверныти сѧ, н нескверненз олтарь твой: ѡ безбожныхъ людеи твоє нмѧ величати н славити нехѣдѣущихъ, ѡскверненз быти нзболивши...		
Мнрз всѣмз.		
Гдѣ помолѣмзсѧ.		
Гдн Бже наш: нже портави бы ны възсѣженїи сѣмъ дѣйствиюмз н силою жовотворѣщаго А҃ха: да подоклѣтѣ ти оубо Гдн новѣго завѣта, н стѣхъ твоихъ Тѣмъ намъ дѣтелемз быти, кз стѣмъ олтарѣ: н кз стѣмъ Престолѣ твоємъ прѣтѣкающихъ насъ, прїйми по множествѣ щедрѣтѣ твоихъ...		
Посѣмз А҃вргїѧ бываѣтз		

В унійній богослужбовій спадщині чин очищення оскверненої єретиками церкви знаходимо лише в унівському Святительському служебнику 1740 р. (ССУ-1740, с. 246–250). Молитви чину ґрунтуються на старозавітних і новозавітних текстах, в яких йдеться про очищення храму чи жертовника в ньому.

Зауважимо, що в пізніших греко-католицьких виданнях Святительського служебника (Архиєратикона) – 1973 р. (АССР-1973, с. 334–335) та 1988 р. (АСС-1988, с. 259) – подана тільки одна молитва з цього чину. Її суть витримала випробування часом, зберігшись незмінною аж до найсучаснішого видання УГКЦ. Інші зразки унійної богослужбової літератури – супрасльський Святительський служебник 1716 р. (ПССС-1716), супрасльський Архиєратикон 1793 р. (АБЛС-1793) та львівський Святительський служебник 1886 р. (ССЛ-1886) – не містять ані чину, ані навіть молитви на цей випадок.

Ставлення українських греко-католиків до осквернення сакральної споруди віровідступниками впродовж віків не змінилося. Про це свідчить насамперед збережена в Архиєратиконі УГКЦ “Молитва на відкриття церкви, оскверненої єретиками” (АСС-1988, с. 259). Окрім того, Кодекс канонів Східних церков (з-поміж іншого, чітко регламентує й призначення та збереження чистоти храму – див. Кан. 869: “Церква – це будівля, присвячена виключно для богочитання через посвячення або благословення” (ККСЦ-1995, с. 231); Кан. 872, § 1: “Слід не допускати до церков того, що не сумісне зі святістю місця” (ККСЦ-1995, с. 232); Кан. 1431, § 1:

“Покарані малою екскомунікою позбавляються приймання Пресв. Євхаристії, надто можуть бути виключеними від участі в Божественній Літургії, навіть від вступу до церкви, коли в ній публічно відправляється богослужіння” (ККСЦ-1995, с. 352)) і Канони партикулярного права УГКЦ (див. Кан. 87, § 1: “Окрім священнослужителів, інші вірні завдяки Хрещенню і Миропомазанню, перебуваючи в храмі під час звершення Божественної Літургії, беруть діяльну участь у Христовій Жертві через молитву, спів та іншими способами, згідно з приписами літургійних книг” (КППУГКЦ, 2018)), якими регулюється законодавче життя УГКЦ, акцентують на необхідності утримувати святість земної споруди церкви в цьому земному світі. Своєю чергою, Катехизм УГКЦ “Христос – наша Пасха” також нагадує, що “храм, святі місця і домівки християн – це *простір*, призначений для молитви церковної спільноти...” (КУГКЦ, 2011, с. 115 (п. 329)). Звідси випливає, що церква є місцем молитви для християн, а не для єретиків чи іновірців.

Чин для очищення церкви спрофанованої або вівтаря вийшов друком у XVIII ст. Його структура показана в *табл. 2*.

Таблиця 2

ЧИНЪ ОЧИЩЕНІЮ ЦЕРКВѢ СПРОФАНОВАНОЙ ѿ ЛѢТО ОЛТАРА (ССУ-1740, с. 237–245; ССЛ-1886, с. 150–154)
Въпервыхъ: ѿще Церковъ всѣхъ спрофанована бѣдетъ, тогда прѣ двѣрмы великими Церквы приготоованно мѣетъ быти для Сѣтителя. А ели тоѣмо Олтаря, то прѣ Царскими Братчи поглавнѣхъ са тетраподъ накрѣтити Ковѣрцемъ и воѣлѣіе на немъ: соудъ ѣ водою и Кропило зъ сопнаго зѣліа оучинѣнное. Поѣмъ Сѣтитель оубѣраиный на прѣстоѣнномъ мѣщѣ ѿбо ѣ закрѣстѣи, въ всю одѣждѣ Сѣтителяхъ, ѣ Мѣтрѣ ѣ Пастораломъ, нѣходитъ прѣ Царскіе Братѣ, и тамъ стоѣи при Тетраподѣ наготованномъ, бѣблѣетъ боудъ инѣши Мѣтрѣ, глѣ въ слѣхъ сію молитвѣ.
Бѣже великоимѣнныи: творѣ чюдеса нѣмѣе нѣетъ числа. Прїиди къ мѣщѣица рабѣ твоѣмъ Вѣко, послѣи дѣхъ твоѣ сѣи: и оѣты ѣ боудъ сію...
Дѣиконъ: Глѣ помѣѣса.
Сѣтѣтѣ глѣтѣ мѣтѣ. Глѣи Бѣже всемогѣи съ смѣрѣнѣемъ молима, да оѣлишѣи мѣлѣи наша, мѣрдѣа твоѣго оѣтѣи ѣ боудъ сію...
Поѣмъ хоръ глѣтѣ Псаломъ ѣ.
Помѣи ма Бѣже по величѣи:
до конца.
Бѣгдаже прїидетъ до: Окропиши ма ѣисѣомъ: Сѣтитель начинѣетъ кропити ѣ Мѣтрѣ ѣ Пастораломъ, въпервы Прѣолазъ въсь, и зѣмлю при немъ. А наѣвѣи тѣе чѣсты которѣе сѣтѣ спрофанованы, а потѣомъ всѣ сѣтѣи въ олтарѣ, и ѣ Церквы и ѣ Пѣпертѣ, моѣачи чѣсто: Окропиши ма ѣисѣомъ и оѣицѣ са: А хоръ донѣлѣ некончѣтъ кропити, въ рѣзы коѣко мѣетъ быти чѣтанъ повѣжне. По покрѣпленѣи стѣнетъ Сѣтитель на тоѣмѣ мѣщѣ гдѣ боудъ сѣица, ѣ Мѣтрѣ:
Архѣдѣ: Глѣ по:
Сѣтитель мѣтѣ.
Всеицѣи мѣтѣи Бѣже: такоѣвѣи дѣици Іерѣомъ твоѣмъ пѣе всѣхъ бѣтѣ, да всѣ ѣже въ нѣмъ твоѣ доѣтоѣно и соѣврѣшенно ѣ ныхъ испѣблѣетъ са...
Дѣикъ: ѣмѣи.

IV. ФІЛОСОФСЬКІ ТА БОГОСЛОВСЬКІ АСПЕКТИ РЕЛІГІЙНОСТІ

Архідіаконз: Пáки н пáки преклóнше колѣнѣ ГдѸ пѸ:
Сѣнтель колѣнѣ преклóнѣ н вѣн ї нымѣ:
Сѣнтѣ мѣтвѸ.
Ѣмѣ ѡ нáсѣ Гдн всà беззакóнїа нáша, їáко дà нà мѣсто сїе їмены твоёмѸ сѣгомѸ очнїáемо, чнстѣмѣ сподобѣмѣ сà прїстѸпытн сїцемѣ: Гдемѣ нáшнмѣ ї ХрїтѸмѣ:
Лнкз: Ёмнѣ,
Архідіа: Пáки н пáки прѣ:
Сѣнтѣ мѣтвѸ.
Гдн їже нà всàкѸ мѣстѣ Владїчествїа твоёго: блгїн н незлобнвнн очнстїтель пребывáешн...
Лнкз: Ёмннѣ.
Гáжз Сѣнтѣ вхóднѣ вѣ Олтарѣ глà: ВннїдѸ кѣ олтарѸ Бжїю кѣ БгѸ веелáцемѸ їнось моє.
Архідіа: Вóнмѣмѣ.
Сѣнтель: Мнрѣ всѣмѣ.
Дїаконз: ПремѸдрость вóнмѣмѣ.
Лнкз поётѣ Прокїменѣ Гáсѣ д.
Оүкрѣпн Бже сѣ сїже содѣлà ї нáсѣ, ѡ Церквн твоёа вѣ їерлáлнмѣ.
ПѸчлѣз Прокїмена н Ёплà оүбырáетѣ закнстїанѣ Олтарѣ. Ёплѣ кѣ Бүрѣмѣ Зà: їк.
Брáтїе: Ёмѣáше пѣрвàа кннїа опрãвдáнїа слáжбѣ, сѣоже лóдикое: кннїа вѸ сзѸрѸжѣнна вѣсь пѣрвàа, ї нѣнже свѣтлнмѣкѣ, н Трáпѣзà...
Ёллнáдїа Гáсѣ д. Бгѣ ѡ Лкн Зчáло їд.
Вл врѣмà оно: Прїнде ї вѣ їерїхóнѣ, н сѣ мѸжѣ нарнцáемнн Зàкхїе: н сїн вѣ сѣтрѣнн Мнѣтарѣмѣ...
ПѸ Бгѣн Сѣнтель тáмїже сѣоачн бѣ Мнѣтры глѣтѣ мѣтвѸ:
Архідіаконз: ГдѸ пѸ:
Сѣнтель мѣтвѸ.
Гдн Ёже Церковѣ твоє ѡ всѣхѣ конѣцѣ землн собрáннѸ, чрѣз бókѸ твоєю прѣднвнѸ ТáйнѸ всѣн вселѣннѣн Мѣтерѣ нарекнн, тѸюжде мнѸжѣстѣбóмѣ лóдѣн прѣдкрáшѣннѸ: свáтїхѣ Мѣннѣкѣ мздóю оүкрáснвнн, очнстїтн ☩ н сѣтїтн ☩ блгвн...
Мнрѣ всѣмѣ.
Дїа: Гáвѣ вѣ:
Сѣнтель мѣтвѸ.
Гдн глаголáвнн дóмѣ моє: дóмѣ мѣтвн нарѣѣсà, Хрáм сїн невѣрнѣхѣ квѣрнáмѣ оқалáнннн очнстїтн ☩ н сѣтїтн ☩ блгвн...
Лнкз: Ёмннѣ. Бгдн нмà Гднѣ, блгвѣннѣ ѡ ннѣ н дѸ вѣкà.
н блгословѣнїе.

Цей чин в ідентичній редакції друкувався у двох виданнях Унійної Церкви (УГКЦ) – уже згадуваних унівському 1740 р. (ССУ-1740, с. 237–245) та львівському 1886 р. (ССЛ-1886, с. 150–154) Святительських служебниках.

До аналізованого чину входять молитви трьох типів:

1) на освячення води: “Бже великоименитый: творѣ чюдеса ѿмже нѣсть числа...” (ССУ-1740, с. 238; ССЛ-1886, с. 150); “Гдн Бже всемогнй съ смренїемъ молимъ, да оуслншавъ моѣбы наша...” (ССУ-1740, с. 239; ССЛ-1886, с. 151);

2) на очищення від гріхів священнослужителів та тих, хто хоче бути учасником богослужінь у храмі, тобто вірних: “Всеслнный млтвный Бже: такобѣю дѣвнй Іерѣемъ твоимъ пѣче всѣхъ блгтъ...” (ССУ-1740, с. 240; ССЛ-1886, с. 151–152); “Ѧмы ѿ насъ Гдн всѣ беззаконїа наша...” (ССУ-1740, с. 241; ССЛ-1886, с. 152);

3) на очищення самого храму: “Гдн ѿже на всѣмъ мѣстѣ Владїчества твоего...” (ССУ-1740, с. 241; ССЛ-1886, с. 152); “Гдн Бже Церковь твою ѿ всѣхъ концъ земли собранию...” (ССУ-1740, с. 244–245; ССЛ-1886, с. 153); “Гдн глаголавый домъ мой: домъ млтви наречесѣ...” (ССУ-1740, с. 245; ССЛ-1886, с. 153–154).

Інші видання Унійної церкви, а саме супрасльські Святительський служебник 1716 р. (ПССС-1716) та Архиератикон 1793 р. (АБЛС-1793) і Святительські служебники (Архиератикони) 1973 р. (АССР-1973) та 1988 р. (АСС-1988), не подають ні цього чину, ні молитов із нього.

Варто все ж зазначити, що в Архиератиконі 1973 р. наведена “Молїтва на ѿверзєнїе храма, ѿскверншагося ѿ ѿзыквѣ, єще же ѿ єретїквѣ...” (АССР-1973, с. 335–337). Увійшла вона й до Архиератикону 1988 р., однак уже українською мовою: “Молитва на відкриття церкви, збезчещеної поганами чи єретиками” (АСС-1988, с. 259–260). Як бачимо, у цитованих щойно назвах замість терміна “профанація” (лат. *Profanatio*) вживається слово “осквернення” чи “збезчещення”, яке виразно відображає східне богословське розуміння цього поняття. Сам текст також відрізняється від вказаних молитов з цього чину. Він починається так: “Господи Боже наш, Ти, приходом животворного Твого Духа через чесне помазання, яким Ти освятив теж пророків і апостолів, об’явив цей храм місцем Твого перебування...” (АСС-1988, с. 259–260). Ця молитва практикується в УГКЦ до сьогодні.

Що ж до слова “профанація”, то його в сучасній церковній літературі можна помітити хіба що в Партикулярному праві УГКЦ, у каноні 79 якого сказано: “Якщо християни-некатолики не мають місця, де могли б достойно виконувати богочитання, єпархіальний єпископ може дати дозвіл на користування католицьким будинком, або кладовищем, або церквою, усіяко уникаючи небезпеки загального згіршення, ризику релігійного синкретизму, можливості профанації святості місця та лише на підставі письмового договору між зацікавленими сторонами, терміном на рік із правом багаторазового продовження його дії” (КППУГКЦ, 2018).

Чин очищення храму від вбивства людини чи побиття її до пролиття крові в Унійній церкві також був надрукований у XVIII ст. Його структуру розкриває *табл. 3*.

ЧИНЪ ОЧИЩЕНІЮ ЦЕРКВѢ, КЪ НЕЙЖЕ УБИЕНЪ СРЕТЪ ЧИБКЪ, ИЛИ БІЕНЪ ДО ПРОЛІТІА КРОВО. (ССУ-1740, с. 251–252; ССЛ-1886, с. 154–155)
Гдѣ Бже нѣзъ, нже зъ премногѣмъ и неизглаголаннѣмъ блгѣтъ твоѣмъ: Церковъ сію силою сѣго и животворѣщаго твоего Дѣла оцѣненнѣмъ, сѣнь славы твоеѣмъ непрѣстѣпнаѣмъ и неописаннаѣмъ нареци бохотѣбнѣмъ...
Таже кропи сѣтитѣ водою ѿ себе оцѣненною: всю Церковъ.

Цілкум тотожну щойно репрезентованій редакцію чину виявляємо в тих же Святительських служебниках – унівському 1740 р. (ССУ-1740, с. 251–252) та львівському 1886 р. (ССЛ-1886, 154–155).

Молитва цього чину має характер покаяння та прохання про милість Бога очистити церкву силою Святого Духа, щоб і надалі в ній славити Господа і приносити Йому безкровну жертву.

Натомість в інших, уже названих виданнях Унійної Церкви – Святительському служебнику 1716 р. (ПССС-1716) та Архиєратиконах 1793 р. (АБЛС-1793), 1973 р. (АССР-1973) і 1988 р. (АСС-1988) – подібні молитви або сам чин цього виду відсутні. Немає згадок про вбивство у храмі людини чи побиття її до пролиття крові і в останніх документах УГКЦ, зокрема в Катехизмі “Христос – наша Пасха” (КУГКЦ, 2011) та Канонах партикулярного права УГКЦ (КППУГКЦ, 2018).

Загалом в Унійній Церкві протягом XVIII–XX ст. було надруковано шість Архиєратиконів (1716, 1740, 1793, 1886, 1973, 1988). Проте жодна з тих публікацій аж до римського видання 1973 р. не мала офіційного церковного затвердження для її вжитку (апробації). У 1988 р. ця книга вийшла й українською мовою.

Чин для примирення церкви оскверненої (загальний на всі випадки), що була не єпископом освячена. Крім трьох видів чину на очищення храму від десакралізації (у випадку осквернення єретиками, профанації або вбивства чи побиття до крові людини в храмі), що їх наводять друковані Архиєратикони УГКЦ, також існував виявлений у друкованих Требниках XVIII – початку XX ст. чин для примирення церкви оскверненої (загальний на всі випадки), що була не єпископом освячена, у п’ятьох досить подібних редакціях (табл. 4).

Таблиця 4

ЧННХ Примирітельный Цр҃кве ѡсквернённымъ, не оу ѿ Ёппа пощённымъ (ЄТС-1736, с. 731–740; ЄТУ-1739, арк. 350–354; ЄТУ-1744, арк. 350–354; ЄТП-1844, арк. 337–340)	ЧННХ примирёніа Церкве ѡсквернённымъ не оу ѿ Ёппа ѡщённымъ (ЄМТП-1786, арк. 445–449)	ЧННХ примирёніа Церкве ѡсквернённымъ не оу ѿ Ёпископа ѡсѡщённымъ (ЄТЛ-1873, с. 666–683; ЄТЖ-1926, с. 309–327)	ЧННХ Примирёніа Цр҃кве ѡсквернённымъ не оу ѿ Ёппа ѡщённымъ (ЄТП-1876, с. 111–123)	ЧННХ ПРИМИРЁНІА ЦЕРКВЕ ѡСКВЕРНЁНН ЫА (ЄТЛ-1925- 1926, с. 361–367)
ИЗВѣствованіе. Самъ Сѣль мѣстный, или Намѣстникъ Егѡ, собравше Еліко мощно вѣдетъ, Іерей, поншѣдъ къ ѡсквернённой Цр҃кви, и внѣтрѣдѣ повелѣвъ вса сѡщел Прѣтолы и Жертѡвникъ, ѡ своихъ покривалъ ѡбнажити: внѣдѣдѣ, сіестъ: ѡкрестъ Цр҃кве оудѡбнагъ радн ѡбхѡда Квинтиръ оупрадіити, внѣ прѣ дверми	Сѣтель, или Намѣстникъ Егѡ, собравъ Елікѡ мощно вѣдетъ Іерѣсѡвъ, пришѣдъ къ ѡсквернённой Церкви, и внѣтрѣдѣ повелѣвъ вса Престѡлы и Жертвенникъ ѡ своихъ покривалъ ѡбнажити: внѣдѣдѣ же, сіи єсть ѡкрестъ Церкве оудѡбнагъ радн ѡбхѡда Квинтиръ оупраздніити, внѣ прѣдъ дверми	Церковь посѡщѣна патрѣракагѡ радн приклячѣніа ѡсквернёна бываѣтъ, и въ снхъ падѣжехъ не трѣвѣтъ нѡвагѡ ѡщѣніа, но ѡсѡщѣніа, но ѡсѡщѣніа. Сіа приклячѣніа єсть: а. Оувійства радн сѡдѣланнагѡ въ Церкви, аще бы сіе было и безъ проліаініа крѡве. б. Пролітїа радн пѡнѡжденнагѡ непрѡвѣднагѡ	Предъѡстрѣженіе Церковь ѡсѡщѣнна патрїоднагѡ радн приклячѣніа ѡсквернёна бываѣтъ, но въ всѣхъ слѣчахъ не трѣвѣтъ нѡвагѡ ѡщѣніа, но ѡсѡщѣніа. Сїи слѣчан єсть: а. Оувійства радн сѡдѣланнагѡ въ Церкви, аще и безъ проліаініа крѡве. б. Пролітїа радн пѡнѡжденнагѡ и непрѡвѣднагѡ	Сѡсѣтель или Іерей ѡ негѡ на сіе избранный, собравъ Еліко мощно вѣдетъ Іерѣсѡвъ, и пришѣдъ къ ѡсквернённой церкви, и внѣтрѣдѣ повелѣвъ вса престѡлы и жертѡвникъ ѡ своихъ покривалъ ѡбнажити, внѣдѣдѣ же ѡкрестъ церкве оудѡбнагѡ радн

IV. ФІЛОСОФСЬКІ ТА БОГОСЛОВСЬКІ АСПЕКТИ РЕЛІГІЙНОСТІ

Затворѣнными Цркви поставленнѣ столицѣ, ѿтнѣ покровѣннѣ, и на немѣ ѿвѣлю, Крестѣ, водѣ въ содѣлѣ, и кропила ѿвѣпнагѣ зѣла, сѣщѣ ѿстроѣннѣ прѣстѣвѣ ѿболенѣ въ сѣщенническѣ ѿдежды съ вѣмѣ Клиромѣ, начинаѣтъ ѿбычнѣ настоѣще.	Затворѣнными Церкве поставленнѣ столѣ, честнѣ покровѣннѣ, и на немѣ ѿвѣлю, Крестѣ, водѣ въ содѣлѣ, и кропила ѿвѣпнагѣ ѿвѣпнагѣ зѣла сѣщѣ ѿстроѣннѣ, прѣстѣвѣ ѿболенѣ въ сѣщенническѣ ѿдежды съ вѣмѣ Клиромѣ, начинаѣтъ ѿбычнѣ глагола.	ради и неправеднагѣ человѣческѣ крѣве. г. Преводѣнства ради сотворѣннагѣ, или коегѣждѣ добровольнагѣ излѣанѣ сѣмене ѿвѣпнагѣ человѣческагѣ. д. Яще когда въ Церкви проклѣтѣй, или еретикѣ, или язычникѣ, или неверный погребѣнѣ бѣдетѣ; въ таковѣмѣ слѣчанѣ такиѣхѣ тѣлесѣ, ѿ инѣхѣ разсмотрѣтелей добрѣ разсѣждѣна, всеконѣчнѣ выкопати и извергнѣти принадѣжитѣ. е. Яще когда Церковь (и сѣ же такожде ѿ коемѣждѣ Олтарѣ	чѣвческѣ крѣве. г. Преводѣнства ради содѣланнагѣ или коегѣждѣ самохѣтнагѣ сѣмене излѣанѣ ѿвѣпнагѣ чѣвческагѣ. д. Яще въ Церкви кто именнѣ великой анаѣмѣ преданнѣй, или ѿбщенѣзвѣстнѣй еретикѣ, или ѿстѣпникѣ ѿ хрѣтианскѣ вѣры, либо неверный погребѣнѣ бѣдетѣ: въ таковѣмѣ слѣчанѣ таковыѣхѣ тѣлесѣ, ѿ инѣхѣ разсмотрѣтелей добрѣ разсѣждѣнна, всеконѣчнѣ ископати и извергнѣти прѣжде подобѣетѣ. е. Яще когда Церковь (и сѣ же ѿ коемѣждѣ Олтарѣ и ѿ Кимитирѣ), ѿ	ѿбоудѣ кимитирѣ ѿпразднѣти, и внѣ прѣдѣ дверми затворѣнными церкве поставленнѣ бывшѣ столѣ честнѣ покровѣннѣ и на немѣ ѿвѣлю, Крестѣ, водѣ въ содѣлѣ, и кропила ѿвѣпнагѣ или васѣлковагѣ зѣла содѣланномѣ лежащѣ, прѣстѣвѣ ѿболенѣ въ вѣмѣ свѣщенныѣ ѿдежды съ вѣмѣ клиромѣ, начинаѣтъ ѿбычнѣ, глагола:
--	---	---	---	--

		и Кімитири храніти подо́баєтъ) ѿ Ѣппа іавѣ вы́кла҃та҃гѡ посѣ́енна вѣдетъ; зане́ предъ посвѣ́щеніємъ, или́ примиреніємъ ни вѣ Цѣркви літѣ́ргіа҃ти, ниже́ кого́ на Кімити́рѣ погреба́ти лѣтъ ѣсть, ѣже вѣ всѣхъ свѣ́дѣхъ вы́ше рече́нныхъ разѣ́мѣти и храніти тре́бѣ ѣсть, развѣ́ аще ѡ паде́жехъ си́хъ ѿ вла́сти и́но что и́зрече́нное и́звѣ́стѣѣтсѧ. Ѣгда́же Цѣрковь или́ Кімити́рь та́инѡ ѡскверне́ны вѣда́тъ, ѡскверне́ніе же оу́танѡва́ѣтсѧ, тогда́ не тре́бно ѣсть примире́ніе: ѡба́че	Ѣппа іавѣ ана́ѣмѣ преда́ннагѡ ѡсѣ́енна или́ примире́нна, ли́бо блѣ́енна вѣдетъ, зане́ предъ осѣ́еніємъ, или́ примире́ніємъ, ни літѣ́ргіа҃ти, ниже́ кто та́мѡ церко́внымъ чи́номъ погреба́тисѧ мо́жетъ, ѣже и ѡ всѣхъ вы́ше рече́ныхъ свѣ́дѣхъ разѣ́мѣти, и то храніти тре́бѣ ѣсть, развѣ́ аще ѿ вла́сти Ѣ́ппскіа и́но что ѡ свѣ́дѣхъ си́хъ и́зрече́ное и́звѣ́стѣѣтсѧ. Ѧ́ Олта́рь. Олта́рь ѣсть дво́йный, се́же или́ недви́жимый Ѣ́ппомъ при Ѧ́рхїѣре́йскомъ ѡсѣ́енїи цѣркве ѡсвѣ́щенъ, или́	
--	--	--	---	--

IV. ФІЛОСОФСЬКІ ТА БОГОСЛОВСЬКІ АСПЕКТИ РЕЛІГІЙНОСТІ

		оскверняцій Церковь тайнъ, долженъ есть тажкомѣ покаянію, и падѣжъ таковѣй подлежитъ разрѣшенію єпископскомѣ за святотѣство. О Олтарѣ. Колькратнѣ Церковь оскверняется, толикожды такожде Олтарѣ недвижимый въ ней сѣщій, осѣненный оскверняется, и на противъ; и на таковомъ Олтарѣ оскверненномъ лѣтѣргіати неприличествуетъ, донелѣже примирѣтсѣ. Олтарѣ же примирѣти долженъ есть въ случаю сокрѣшеніѣ,	движимый, въ Церквѣ токмо блѣнныхъ оупотребляемый, Янтѣминсѣ реченый, такъже ѡ ѣппа ѡсѣненъ. На Янтѣминсѣ въ неѡсѣненной или чиннѣ неблѣеной церкви лѣтѣргіати не лѣтъ есть. Ѡскверненной бывшей церкви вмѣняется ѡскверненнымъ быти и сѣщій въ ней недвижимый Олтарѣ и противнѣ. Тамъ же Олтарѣ недвижимый ѡскверняется тогда, когда весьма разрѣшенъ или ѡпроверженъ, или каменный столъ ѣгѣ подвиженъ или печати Олтарныѣ повреждены быша. Янтѣминсѣ же	
--	--	---	--	--

		разрѣшенїа, печати надрѣшенныа олтарныа, или антимінісныа печати, или сокрѣшенїа или оскверненїа дщницы, либо стола каменнаго. Ѣще же іерей въ снхъ предреченныхъ слѣдахъ имѣти бѣдетъ каковоѣ сомнѣнїе, долженъ єсть вопрошати совѣщанїа ѿ своегѡ єпископа или єгѡ намѣстника. Совершаєтсѧ же примиренїе Церкви сице: Свѣтитель, или намѣстникъ єгѡ собравъ єлико мощно бѣдетъ іереевъ, и пришедъ къ оскверненной	ѡсквернаєтсѧ, аще весьма раздранъ или живѡтными такъ поврежденъ бѣдетъ, такъ оуже томѡ цѣлѡ нарицатисѧ не оудѡбнѡ єсть, наипачеже аще мѣсто на немъ, идѣже мощи сѣрыхъ сокровени, сильнѡ повреждено или розпоренно. Олтарь ѡскверненный имать быти примиренъ кѡпно съ церковїю. Ѣще іерей въ снхъ выше сказаныхъ имать нѣкое сомнѣнїе, да испроситъ себѣ позченїа ѿ своего сн єппа. Сѣтитель или Намѣстникъ єгѡ собравъ єлико мощнѡ бѣдетъ іерей, и пришедъ къ ѡскверненной Церкви, и	
--	--	---	--	--

IV. ФІЛОСОФСЬКІ ТА БОГОСЛОВСЬКІ АСПЕКТИ РЕЛІГІЙНОСТІ

		Цѣрквѣ, и внѣтрѣдѣ повелѣвъ всѣмъ Престѣлы и Жертѣвникѣмъ ѿ своихъ покрывалъ обнажити, внѣдѣ же, си ѣтъ окрестъ Цѣрквѣ оудобнаго ради обхода Кимитиры оупразднити, и внѣ предъ дѣрми затѣренными Цѣрквѣ поставленнѣ стѣлцѣ чѣстнѣ покрѣеннѣ, и на немъ ѣвѣю, Крестѣ, водѣ въ сѣдѣ, и кропила ѿ ѣсѣннаго или василковаго зѣла сѣдланнѣ лежащѣ, предѣтавъ оболѣнѣ въ всѣмъ сѣщенными одежды съ вѣмъ Клиромъ, начинаетъ обычнѣ, глагола:	внѣтрѣдѣ повелѣвъ всѣмъ Престѣлы и Жертѣвникѣмъ ѿ своихъ покрывалъ обнажити внѣдѣ же, сѣтъ окрестъ Цѣрквѣ оудобнаго ради обхода Кимитиры оупразднити, внѣ предъ дѣрми затѣренными Цѣрквѣ поставленнѣ стѣлцѣ чѣстнѣ покрѣеннѣ, и на немъ ѣвѣю, Крестѣ, водѣ въ сѣдѣ, и кропила ѿ ѣсѣннаго зѣла сѣдланнѣ предѣтавъ оболѣнѣ въ сѣщеннѣ одежды съ вѣмъ Клиромъ, начинаетъ обычнѣ:	
--	--	--	--	--

Бл҃гословѣнѣ Б҃гѣ нашѣ: Дикѣ поѣтъ на Гласѣ ѿ. Црю Нѣный... поѣ Тр҃тѣ: по О҃чѣ нашѣ: Г҃и помилѣй вѣ. Слава: И҃ ннѣ: Прїидѣте поклонїмса г҃.	Бл҃гословѣнѣ Б҃гѣ нашѣ... Дикѣ поѣтъ, на Гласѣ, ѿ. Црю Нѣный: по сѣмѣ Тр҃стѣ по О҃чѣ нашѣ: Г҃и помилѣй, вѣ. Слава, и҃ ннѣ: Прїидѣте поклонїмса, г҃.	Бл҃гословѣнѣ Богѣ нашѣ... Клирѣ: Я҃минь. Дикѣ поѣтъ на гласѣ ѿ. Царю небесный: По сѣмѣ Трїсвѣтѣ: по О҃тче нашѣ: И҃кѣ твоѣ є҃сть Царство: Господи помилѣй вѣ. Слава: И҃ ннѣ: Прїидѣте поклонїмса г҃.	Бл҃венѣ Б҃гѣ нашѣ: и҃ прѣча. Дикѣ: Я҃минь. И҃ поѣтъ на гласѣ ѿ. Царю Нѣный: по сѣмѣ Тр҃тѣ: по О҃чѣ нашѣ: И҃кѣ твоѣ є҃сть царство: Г҃и помилѣй вѣ. Слава: И҃ ннѣ: Прїидѣте поклонїмса: г҃.	Бл҃венѣ Б҃гѣ нашѣ... Клирѣ: Я҃минь. Дикѣ поѣтъ на гласѣ ѿ. Царю небесный: По сѣмѣ Трїсвѣтѣ: По О҃чѣ нашѣ: И҃кѣ Твоѣ є҃сть царство: Г҃и помилѣй вѣ. Слава: и҃ ннѣ Прїидѣте поклонїмса г҃.
Псалѣмъ н҃.	Псалѣмъ н҃.	Псаломъ н҃.	Псаломъ н҃.	Псаломъ н҃.
Помилѣй мѣ Бже по велицей мл҃ти:	Помилѣй мѣ Бже:	Помилѣй мѣ Бже:	Помилѣй мѣ Бже:	Помилѣй мѣ Бже: зри стр. тѣв.
По Слава: И҃ ннѣ:	_____	По сѣмѣ: Слава: И҃ ннѣ:	По сѣмѣ: Слава: И҃ ннѣ:	По Псалмѣ: Слава: и҃ ннѣ: Я҃лнѣѣ, я҃лнѣѣ, я҃лнѣѣ: слава Тесѣ Бже.
Тропарѣ Гласѣ ѿ.	По Псалмѣ, Тропарѣ, Гласѣ, ѿ.	Тропарѣ гл. ѿ.	Тѣже поѣтъ: Тропарѣ Гласѣ ѿ.	Тѣже Тропарѣ, гл. ѿ.
Я҃г҃л҃тїи Чїны на Нѣсѣхѣ поѣтъ ти Творче...	Я҃г҃л҃тїи чїны на нѣсѣхѣ поѣтъ тѣ Творче...	Я҃г҃л҃тїи чїни на небесѣхѣ поѣтъ ти Творче...	Я҃г҃л҃тїи Чїни на нѣсѣхѣ поѣтъ ти Творче...	Помилѣй насѣ Г҃и...
Слава: Кондакъ Гласѣ ѿ.	Слава, Гласѣ, ѿ.	Слава: Кондакъ, гласѣ ѿ.	Слава: Кондакъ, Гласѣ ѿ.	Слава:

IV. ФІЛОСОФСЬКІ ТА БОГОСЛОВСЬКІ АСПЕКТИ РЕЛІГІЙНОСТІ

Ўчи́цені́е дѣ́ха въ сѣ́рдцѣ́хъ, просвѣ́щені́е внѣ́трнихъ дѣ́рѣй...	Ўчи́цені́е дѣ́ха въ сѣ́рдцѣ́хъ, просвѣ́щені́е внѣ́трнихъ дѣ́рѣй...	Ўчи́цені́е дѣ́ха въ сѣ́рдцѣ́хъ, просвѣ́щені́е внѣ́трнихъ дѣ́рѣй...	Ўчи́цені́е дѣ́ха, въ сѣ́рдцѣ́хъ просвѣ́щені́е внѣ́трнихъ дѣ́рѣй...	Гѣ́н поми́лѣй на́съ...
И́и́нѣ: Бѣ́гѣ́: Глѣ́съ ѣ́.	И́и́нѣ, Бѣ́гѣ́, Глѣ́съ, ѣ́.	И́и́нѣ: Бѣ́гѣ́, Глѣ́съ ѣ́.	И́и́нѣ: Бѣ́гѣ́, Глѣ́съ ѣ́.	И́и́нѣ:
Ўчи́цені́е Хра́мѣ сѣ́мѣ́ и на́мѣ́ испро́си, ро́жда́ша и́стинный свѣ́тъ Бѣ́е...	Ўчи́цені́е Хра́мѣ сѣ́мѣ́ и на́мѣ́ испро́си, ро́жда́ша и́стинный свѣ́тъ Бѣ́е...	Ўчи́цені́е Хра́мѣ сѣ́мѣ́ и на́мѣ́ испро́си, ро́жда́ша и́стинный свѣ́тъ Бѣ́е...	Ўчи́цені́е Хра́мѣ сѣ́мѣ́ и на́мѣ́ испро́си, ро́жда́ша и́стинный свѣ́тъ Бѣ́е...	Милосе́рдіа дѣ́ри ѡ́бѣ́рзи на́мѣ́ бѣ́еннаа Бѣ́е дѣ́во...
По́ сѣ́хъ.	По́ сѣ́хъ, Пѣ́вѣ́емъ пою́чимъ:	По́ сѣ́хъ пою́тъ:	По́ сѣ́хъ пою́тъ:	По́ сѣ́хъ пою́тъ О́тѣ́хѣ́, гл. ѣ́.
По́дѣ́жѣ́ о́уѣ́ше:	Пѣ́зри на моле́ніа: Дѣ́тъ, ѣ́г.	По́дѣ́жѣ́ о́уѣ́шені́е сво́имъ равѣ́мъ Всене́порѣ́чнаа...	По́дѣ́жѣ́ о́уѣ́шені́е: Зри на стра́нѣ́ 77.	По́дѣ́жѣ́ о́уѣ́шені́е Тво́имъ равѣ́мъ, Всене́порѣ́чнаа...
пою́чимъ, ѡ́бхо́дитъ ѣ́тъ, и́ли На́мѣ́стникъ ѣ́гѣ́, Цѣ́къ всѣ́, ѡ́крѣ́тъ и́звѣ́, кро́пѣ́ сѣ́енноу водо́ю, и́ Цѣ́мѣ́тъ глаго́ла: Я́нѣ́фѣ́нѣ́.	Ѣ́тъ, и́ли На́мѣ́стникъ ѣ́гѣ́, Цѣ́къ всѣ́ и́звѣ́, сѣ́енноу водо́ю, и́ Кѣ́мѣ́тъ, кро́пѣ́тъ глаго́ла:	сѣ́мѣ́ по́емъ ѡ́бхо́дитъ Ѣ́тъ и́ли на́мѣ́стникъ ѣ́гѣ́ Цѣ́къ всѣ́ Ѣ́тъ и́звѣ́, и́ кро́пѣ́тъ и́ и́ Кѣ́мѣ́тъ сѣ́енноу водо́ю, глаго́ла:	По́емъ́же сѣ́мѣ́ ѡ́бхо́дитъ Ѣ́тъ и́ли На́мѣ́стникъ ѣ́гѣ́ Цѣ́къ всѣ́ Ѣ́тъ и́звѣ́ ѡ́крѣ́тъ и́звѣ́ кро́пѣ́ и́ сѣ́енноу водо́ю и́ Кѣ́мѣ́тъ гѣ́ла:	сѣ́мѣ́ по́емъ ѡ́бхо́дитъ нача́лствѣ́и цѣ́къ всѣ́ ѡ́крѣ́тъ и́звѣ́, и́ кро́пѣ́тъ и́ и́ Кѣ́мѣ́тъ сѣ́енноу водо́ю, глаго́ла:
Ѣ́кро́пиши мѣ́ ѣ́помъ...	Ѣ́кро́пиши мѣ́ ѣ́помъ...	Ѣ́кро́пиши мѣ́ ѣ́помъ...	Ѣ́кро́пиши мѣ́ ѣ́помъ...	Ѣ́кро́пиши мѣ́ ѣ́помъ...

Г҃І. Помѣи мѧ Б҃же...	Г҃іхъ: Помѣи мѧ Б҃же...	Г҃іхъ. Помѣи мѧ Б҃же...	Г҃іхъ: Помѣи мѧ Б҃же...	Г҃іхъ: Помѣи мѧ Б҃же...
Ѡкропиши мѧ ѡсѡпомъ...	Г҃лава: Ѡкропиши мѧ ѡсѡпомъ...	Ѡкропиши мѧ ѡсѡпомъ...	Ѡкропиши мѧ ѡсѡпомъ...	Ѡкропиши мѧ ѡсѡпомъ...
Г҃лава: Ѣ ннѣ:	Ѣ ннѣ:	Г҃лава: Ѣ ннѣ:	Г҃лава: Ѣ ннѣ:	Г҃лава: Ѣ ннѣ:
Ѡкропиши мѧ ѡсѡпѡ:	Ѡкропиши мѧ ѡсѡпомъ:	Ѡкропиши мѧ ѡсѡпомъ:	Ѡкропиши мѧ ѡсѡпомъ: Ѣ проч.	Ѡкропиши мѧ ѡсѡпомъ...
Зкончѣвше же ѡкроплѣніе Цр҃кве, Ѣ Цмнтарѧ, стѧнетъ всѧ Кліръ прѣ двѣрми Цр҃ковными къ востокѧ лицѣмъ, Ѣ рѣкшѧ Діаконѧ.	По ѡкроплѣніе же Цр҃кве Ѣ Кіминтарѧ, стѧнетъ всѧ Кліръ прѣ двѣрми Цр҃ковными къ востокѧ лицѣмъ, Ѣ рѣкшѧ Діаконѧ.	Зкончѣвъ ѡкроплѣніе Цр҃кве Ѣ Кіминтарѧ, стѧнетъ всѧ Кліръ прѣдъ двѣрми цр҃ковными къ востокѧ лицѣмъ, Ѣ (рѣкшѧ Діаконѧ.	Зкончѣвъ же ѡкроплѣніе Цр҃кве Ѣ Кіминтарѧ прѣдъ двѣрми Цр҃ковными къ востокѧ лицѣмъ, Ѣ рѣкшѧ Діаконѧ.	По ѡкроплѣніи цр҃кве Ѣ кіминтарѧ стѧнетъ всѧ кліръ прѣдъ двѣрми цр҃ковными къ востокѧ лицѣмъ, Ѣ рѣкшѧ діаконѧ.
Г҃ѧ помолѣмса.	Г҃ѧ помолѣмса.	Г҃ѧ помолѣмса.	Г҃ѧ помолѣмса.	Г҃ѧ помолѣмса,
Клі. Г҃и помѣи.	Клікъ: Г҃и помѣи.	Кліръ: Г҃и помѣи),	Кліръ: Г҃и помѣи.	Ѣ кліръ: Г҃и помѣи.
Начѧствѧи же чтѣтъ съ всѧкими ѡумилѣніемъ Мл҃твѧ сѣю велегласно.	Начѧствѧи же чтѣтъ съ всѧкими ѡумилѣніемъ Молѣтвѧ сѣю. Молѣтва, ѧ.	Начѧствѧи чтѣтъ съ всѧкими ѡумилѣніемъ Молѣтвѧ сѣю велегласно:	Начѧствѧи чтѣтъ съ всѧкими ѡумилѣніемъ Молѣтвѧ сѣю велегласно:	Начѧствѧи чтѣтъ съ всѧкими ѡумилѣніемъ велегласно сѣю МОЛѢТВУ:
Б҃же всемогѣи, Ѣ мѧтливый, Ѣже Ѣрѣмъ твоѣ:	Г҃и Б҃же ншъ, молѣтвами престѧла влчцы:	Б҃же всемогѣи Ѣ мѧлостивый, Ѣже Ѣрѣмъ твоѣмъ мѣждъ прочѣи такѡвѡ	Б҃же всемогѣи Ѣ всецѣдный, сѣѣникомъ твоѣмъ :	

IV. ФІЛОСОФСЬКІ ТА БОГОСЛОВСЬКІ АСПЕКТИ РЕЛІГІЙНОСТІ

		БЛАГОДАТЬ даровавший...		
_____	_____	Дикъ: Яминь.	_____	_____
Зрѣ въ ѿсновѣ Цркви, днѣ хѣ.	Зрѣ вышше въ ѿснованіи Церкве. днѣтъ, вѣла. на ѿворотѣ.	Діакъ:	Зрѣ въ Чинѣ ѿснованія Церкве на странѣ 82. Діаконъ:	
Гдѣ помѣмѣмъ.	Гдѣ помолнимъ.	Гдѣ помолнимъ.	Гдѣ помолнимъ.	_____
ѿвѣ. Гдѣ помѣмѣмъ.	ѿвѣтъ. Гдѣ помѣмѣмъ.	Дикъ: Гдѣ помѣмѣмъ.	Дикъ: Гдѣ помѣмѣмъ.	_____
Бже силъ, и ѿспителю нашъ, имѣай Престолъ небо...	Молитва, в. Бже силъ, Престолъ имѣай небо...	Бже силъ, и ѿспителю нашъ, имѣай Престолъ небо...	Бже силъ и ѿспителю нашъ, имѣай Престолъ небо...	Бже силъ, и ѿспителю нашъ, имѣай престолъ небо...
_____	_____	Клиръ: Яминь.	_____	Клиръ: Яминь.
По мѣтвѣ же ѿгль, илѣ Намѣстникъ ѿгѣ прѣстѣпнѣвъ къ дверемъ, знаменаетъ іа крѣстаѿбразнѣ десницею глагола:	По молитвѣ же ѿгителъ, илѣ Намѣстникъ ѿгѣ прѣстѣпнѣвъ къ дверемъ, знаменаетъ іа крѣстаѿбразнѣ десницею, глагола:	По Молитвѣ же ѿвѣтителъ илѣ Намѣстникъ ѿгѣ прѣстѣпнѣвъ къ дверемъ, знаменаетъ іа крѣстаѿбразнѣ десницею, глагола:	По Молитвѣ же ѿгль илѣ Намѣстникъ ѿгѣ прѣстѣпнѣвъ къ дверемъ, знаменаетъ іа крѣста-ѿ-бразнѣ десницею глагола:	По молитвѣ же свѣтителъ илѣ іерей начѣлствѣай прѣстѣплъ къ дверемъ, знаменаетъ іа крѣстаѿбразнѣ десницею, глагола:

Въ ѿмѧ Оца, и Сна, и сѣагѡ Дѡхъ. ѿмѣнь. Съ мѣромъ внѣдемъ.	Во ѿмѧ Оца, и Сна, и сѣагѡ Дѡхъ. Съ мѣромъ внѣдемъ:	Во ѿмѧ Отца и Сына и свѣагѡ Дѡхъ. ѿмѣнь. Съ мѣромъ внѣдемъ.	Во ѿмѧ Оца и Сна и сѣагѡ Дѡхъ. ѿмѣнь. Съ мѣромъ внѣдемъ.	Во ѿмѧ Оца и Сна и сѣагѡ Дѡхъ: ѿмѣнь. Съ мѣромъ внѣдемъ.
Клиръ же глѣтъ.	Ликъ же поѣтъ.	Клиръ же глаголетъ:	Клиръ ѡвѣщаѣтъ:	Клиръ же глаголетъ:
Ѿ ѿмени Гдѣни.	Ѿ ѿмени Гдѣни.	Ѿ ѿмени Гдѣни.	Ѿ ѿмени Гдѣни.	Ѿ ѿмени Гдѣни.
Сѣенноначальникъ же Крестомъ ѡверзѣтъ двѣри, и первѣе вхѡдитъ въ Цркъ. Клиръ поѣтъ Сѣирѡ сѣю на Гласъ ѿ.	Ѿнъ же Крестомъ ѡверзѣтъ двѣри, и первѣе вхѡдитъ въ Церковь, по немъ же весь Клиръ, поище Сѣирѡ сѣю на Гласъ, ѿ.	Сѣенноначаль никъ же Крестомъ ѡверзѣтъ двѣри, и первѣе вхѡдитъ въ Церковь, по немъ же Клиръ и люди. Клиръ же поѣтъ Сѣирѡ сѣю на Гласъ ѿ.	Сѣеннодѣйствѣи же ѡверзѣтъ Крестомъ двѣри, и первый вхѡдитъ въ Церковь и по немъ Клиръ по Сѣирѡ сѣю на Гласъ ѿ.	Сѣенноначаль никъ же крестомъ ѡверзѣтъ двѣри, и первѣе вхѡдитъ въ церковь, по немъ же клиръ и люди. Клиръ же поѣтъ Сѣирѡ сѣю на Гласъ ѿ.
ѿкоже Закхѣевъ домъ, твоимъ Хѣ вохѡдомъ: Зри дѣи хосъ.	ѿкоже Закхѣевъ домъ: Листъ ѡма. на ѡворотѣ.	ѿкоже Закхѣевъ домъ, твоимъ Христѣ вхѡдомъ спасѣнѣе бытъ...	ѿкоже Закхѣевъ домъ, твоимъ Христѣ вохѡдомъ: Зри на страницѣ 79.	ѿкоже Закхѣевъ домъ Твоимъ Христѣ вхѡдомъ спасѣнѣе бытъ...
Сѣенноначальникъ же вшѣдшъ на равность великаго Олтара. Дѣаконъ стола посрѣдѣ Црке, настоѡщѣю ѣктѣнѣи глѣтъ.	Сѣенноначальникъ же вшѣдшъ предъ царска врата, Дѣаконъ стола посрѣдѣ Церкви, глѣтъ настоѡщѣю ѣктѣнѣи.	Сѣенноначаль никъ же вшѣдшъ предъ царскѣи врата, Дѣаконъ стола посрѣдѣ Церкви, настоѡщѣю	Сѣеннодѣйствѣи шъ вшѣдшъ даже до царскихъ вратъ, Дѣаконъ стола посрѣдѣ Церкви, глѣтъ настоѡщѣю ѣктѣнѣи:	Сѣенноначаль никъ же вшѣдшъ предъ царска врата, Дѣаконъ, стола посрѣдѣ церкви, глаголетъ

IV. ФІЛОСОФСЬКІ ТА БОГОСЛОВСЬКІ АСПЕКТИ РЕЛІГІЙНОСТІ

		Їктенію глаголетъ:		настоѣщю Ѳктенію:
Міромъ ГѢ помѣмѣсѣ...	Міромъ ГѢ помѣмѣсѣ...	Міромъ ГѢ помѣмѣсѣ...	Міромъ ГѢ помѣмѣсѣ...	Міромъ ГѢ помѣмѣсѣ...
По совершеніи Ѳктеніа Діаконъ глетъ.	По совершеніи Ѳктеніи, Діаконъ глетъ:	По совершеніи Ѳктеніи Діаконъ глаголетъ:	По совершеніи Ѳктеніи Діаконъ возглашаетъ:	По совершеніи Ѳктеніи Діаконъ глаголетъ:
Съ оумилєніємъ преклонѣше колѣнѣ,	Съ оумилєніємъ приклонѣше колѣнѣ.	Съ оумилєніємъ преклонѣше колѣнѣ,	Съ оумилєніємъ приклонѣше колѣнѣ,	Съ оумилєніємъ преклонѣше кѡлѣнѣ,
міромъ ГѢ помѣмѣсѣ.	Міромъ ГѢ помѣмѣсѣ.	міромъ ГѢ помѣмѣсѣ.	міромъ ГѢ помѣмѣсѣ.	міромъ ГѢ помѣмѣсѣ.
_____	_____	Дикъ: ГѢ помѣмѣсѣ.	Дикъ: ГѢ помѣмѣсѣ. ГѢ.	Дикъ: ГѢ помѣмѣсѣ.
Начѣлникъ же преклонѣ колѣнѣ прѣ закѣченными Цѣркви враты, съ блѣгоговѣніємъ чтѣтъ сію Мѣтѣ гѣ:	Начѣлникъ же приклонѣ колѣнѣ прѣдъ закѣченными Цѣрскими враты, съ блѣгоговѣніємъ чтѣтъ Мѣтѣ сѣю:	Начѣлникъ же преклонѣ колѣнѣ прѣдъ закѣченными цѣрскими враты, съ блѣгоговѣніємъ чтѣтъ сѣю МОЛѢТВѣ.	Оцѣннодѣствѣлѣи же приклонѣ колѣнѣ прѣдъ закѣченными Цѣрскими враты, съ блѣгоговѣніємъ чтѣтъ МОЛѢТВѣ:	Оцѣннодѣствѣлѣи же приклонѣ кѡлѣнѣ прѣдъ затѣорѣнными цѣрскими враты, съ блѣгоговѣніємъ чтѣтъ сѣю МОЛѢТВѣ:
ГѢ помѣмѣсѣ.	_____	_____	_____	_____
ѢѢѢ. ГѢ помѣмѣсѣ.	_____	_____	_____	_____

Бже превѣчный, Гди бѣгодоѣрбне, сз вѣрою к тебѣ приходѣщихъ, и своѣ согрѣшеніѣ вз покаѣніи исповѣдающихся милостивѣ пріемлай...	Бже превѣчный, Гди бѣгодоѣрбне, сз вѣрою кз тебѣ приходѣщихъ, и своѣ согрѣшеніѣ вз покаѣніи исповѣдающихся милостивѣ пріемлай...	Боже превѣчный, Гди бѣгодоѣрбне, сз вѣрою кз тебѣ приходѣщихъ и своѣ согрѣшеніѣ вз покаѣніи исповѣдающихся милостивѣ пріемлай...	Бже превѣчный, Гди бѣгодоѣрбне, сз вѣрою кз тебѣ приходѣщихъ и своѣ согрѣшеніѣ вз покаѣніи исповѣдающихся милостивѣ пріемлай...	Бже превѣчный, Гди бѣгодоѣрбне, сз вѣрою кз Тебѣ приходѣщихъ, и своѣ согрѣшеніѣ вз покаѣніи исповѣдающихся милостивѣ пріемлай...
_____	_____	_____	Дикъ: Яминь.	Клиръ: Яминь.
Тѣ Гди, или Намѣстникѣ егѡ востаѡшѣ ѿ колѣнопреклонѣніѣ , Клиръ поётъ Гтирѣ настоѣщѣю, на Глазѣ ѿ.	Здѣ Гдѣтелю, или Намѣстникѣ егѡ востаѡшѣ ѿ колѣнопреклонѣніѣ л, Клиръ поётъ Гтирѣ настоѣщѣю, на Глазѣ, ѿ.	Здѣ Свѣтителю или намѣстникѣ егѡ востаѡшѣ ѿ колѣнопреклонѣніѣ л, Клиръ поётъ Гтирѣ настоѣщѣю на глазѣ, ѿ.	Здѣ Сщєннодѣйствѣю щѣ востаѡшѣ ѿ колѣноприклонѣніѣ л, Клиръ поётъ Гтирѣ настоѣщѣю на Глазѣ ѿ.	Здѣ сщєннодѣйствѣю щємѣ востаѡшѣ ѿ колѣноприклонѣ ніѣ, клиръ поётъ Гтирѣ настоѣщѣю на глазѣ ѿ:
Блѣви Гди Храма сей: Зри Днѣ хѣпа.	Благословѣ Гди Храма сей...	Благословѣ Гди Храма сей...	Блѣви Гди Храма сей: Зри на странѣ 83.	Благословѣ Гди храма сей...
Начаѣствѣлай донѣлѣже возвратѣтѣсѣ кз великомѣ Олтарѣ, всѣ кропѣи внѣтрѣ Црѣвь гѣетъ Янтѣфонѣ.	Начаѣствѣлай всѣ кропѣи внѣтрѣ Црѣковь. донѣлѣ же возвратѣтѣсѣ кз великомѣ Олтарѣ, глагола.	Начаѣствѣлай же всѣ кропѣи внѣтрѣ Црѣковь донѣлѣже возвратѣтѣсѣ кз великомѣ Олтарѣ, глагола:	Сємѣ поємѣ, Сщєннодѣйствѣлай ѡбѣходѣтѣ кропѣи внѣтрѣ всѣ Црѣковь и гла:	Начаѣствѣлай же кропѣи внѣтрѣ всѣ црѣковь донѣлѣже возвратѣтѣсѣ кз Олтарѣ, глагола:

IV. ФІЛОСОФСЬКІ ТА БОГОСЛОВСЬКІ АСПЕКТИ РЕЛІГІЙНОСТІ

Ŭкропиши мѧ ѡсѡпомѧ...	Ŭкропиши мѧ ѡсѡпомѧ...	Ŭкропиши мѧ ѡсѡпомѧ...	Ŭкропиши мѧ ѡсѡпомѧ:	Ŭкропиши мѧ ѡсѡпомѧ...
_____	_____	_____	и прочаа ꙗкоже оуказаа выше на страни 97. По скончании стихиры чѣтѣ	_____
҃҃҃҃. Помѡли мѧ Бже...	҃҃҃҃҃: Помѡли мѧ Бже...	҃҃҃҃҃. Помѡли мѧ Бже..	_____	҃҃҃҃҃: Помѡли мѧ Бже..
Ŭкропиши мѧ ѡсѡпомѧ... Слава: Ѣниѣ:	Ŭкропиши мѧ ѡсѡпомѧ... Слава: и нѣнѣ:	Ŭкропиши мѧ ѡсѡпомѧ... Слава: и нѣнѣ:	_____	Ŭкропиши мѧ ѡсѡпомѧ... Слава: и нѣнѣ:
Ŭкропиши мѧ ѡсѡпомѣ:	Ŭкропиши мѧ ѡсѡпомѧ...	Ŭкропиши мѧ ѡсѡпомѧ:	_____	Ŭкропиши мѧ ѡсѡпомѧ:
Кропѡщи же ҃҃҃҃҃҃҃, Клѣрици си Ѱалмы чѣтѣ.	Кропѡщи же ҃҃҃҃҃, Клѣрицы чѣтѣ Ѱалми си.	Кропѡщи же ҃҃҃҃҃, клѣрицы чѣтѣ Ѱалмы сѧ:	_____	По скончании же стихиры клѣрицы чѣтѣ Ѱалмы сѧ:
Ѱаломѧ ҃҃҃.	Ѱаломѧ, ҃҃҃.	Ѱаломѧ ҃҃҃.	Ѱаломѧ ҃҃҃.	Ѱаломѧ ҃҃҃.
Бже въ помѡи моѡ вонни:	Бже въ помѡи моѡ вонни	Бже въ помѡи моѡ вонни:...	Бже въ помѡи моѡ вѡни:	Бже въ помѡи моѡ вонни:...
Зри днѣ ѡна.	_____	_____	Зри на страни 99.	_____
Ѱаломѧ ҃҃҃.	Ѱаломѧ, ҃҃҃.	Ѱаломѧ ҃҃҃.	Посѣмѧ Ѱаломѧ ҃҃҃.	Ѱаломѧ ҃҃҃.
Да воскреснетѧ Бгѧ...	Да воскреснетѧ Бгѧ...	Да воскреснетѧ Богѧ...	Да воскреснетѧ Бгѧ...	Да воскреснетѧ Бгѧ...
Зри днѣ фг.	_____	_____	_____	_____
_____	_____	Слава: и нѣнѣ.	Слава: и нѣнѣ:	Слава: и нѣнѣ:
_____	_____	_____	_____	ѦлиаѦа, ѦлиаѦа, ѦлиаѦа: слава Тебѣ Бже.

Скончавшѣ же сѧ Ѱалмопѣнію, и сщєннокроплєнію Цр҃квє, Дїаконѣ г҃летѣ:	Скончавшѣсѧ же Ѱалмопѣнію, и свѣщеннокроплєні ю Цр҃квє, Дїаконѣ г҃лаголетѣ:	Скончавшѣсѧ же Ѱалмопѣнію и свѣщеннокроплєні ю Цр҃квє, Дїаконѣ г҃лаголетѣ:	Скончавшѣсѧ же Ѱалмопѣнію и сщєннокроплєнію Цр҃квє, и возвратившѣсѧ їереею кѣ великомѣ прѣтолѣ Дїаконѣ г҃летѣ:	Скончавшѣсѧ же Ѱалмопѣнію и свѣщеннокроплє нію цр҃квє, Дїаконѣ г҃лаголетѣ:
Пѧки и пѧки колѣнопреклонїше сѣ оумилєніємѣ. Г҃дѣ помѧлѣмсѧ.	Пѧки и пѧки колѣнѣ приклонїше со оумилєніємѣ Г҃дѣ помѧлимсѧ.	Пѧки и пѧки приклонїше колѣнѣ сѣ оумилєніємѣ Г҃дѣ помѧлимсѧ.	Пѧки и пѧки приклонїше колѣнѣ сѣ оумилєніємѣ, Г҃дѣ помѧлимсѧ.	Пѧки и пѧки преклонїше колѣнѣ сѣ оумилєніємѣ Г҃дѣ помѧлимсѧ.
_____	_____	_____	Днѣкѣ: Г҃дѣ помѧлѣнї. Г.	_____
Начѧлникѣ же вшєдѣ Цр҃квини двєрми вѣ Олтѧрь, прѣ сѣтою Трапєзою колѣнопреклонѣ, сѣ всѣми прѣстоѧцими, и ѡпѣвшѣ Клірѣ Г҃дѣ помѧлѣнї Г. чѣтѣтѣ Жлѣтвѣ настоѧщѣю.	Начѧлникѣ же вшєдѣ Цѧрскими двєрми вѣ Олтѧрь, прѣдѣ сѣтою Трапєзою колѣнѣ приклонѣ сѣ всѣми прѣстоѧцими, и ѡпѣвшѣ Клірѣ Г҃дѣ помѧлѣнї, Г. чѣтѣтѣ Жлѣтвѣ настоѧщѣю.	Начѧлникѣ же вшєдѣ цѧрскими двєрми вѣ Олтѧрь, прѣдѣ свѣтою Трапєзою колѣнѣ преклонѣ сѣ всѣми прѣстоѧцими, и ѡпѣвшѣ Клірѣ Господи помѧлѣнї Г. чѣтѣтѣ настоѧщѣю. ЖОЛНѢТВѢ.	Ощєннодѣйствѣдѧи вшєдѣ цѧрскими вратѧми вѣ Олтѧрь, и прѣдѣ сѣтою Трапєзою колѣнѣ приклонѣ сѣ всѣми прѣстоѧцими, чѣтѣтѣ настоѧщѣю ЖОЛНѢТВѢ:	Начѧлствѣдѧи же вшєдѣ цѧрскими двєрми вѣ олтѧрь, прѣдѣ сѣтою трапєзою колѣнѣ преклонѣ сѣ всѣми прѣстоѧцими, ѡпѣвшѣ клірѣ Г҃дѣ помѧлѣнї г- жды, чѣтѣтѣ настоѧщѣю ЖОЛНѢТВѢ:
Бжє премѧтїивє, и Г҃дѣ бл҃годѣвѣтїивє, иже нѧ всѧкомѣ	Бжє премѧтїивє, и Г҃дѣ бл҃годѣвѣтїивє,	Божє премѧлостїивє и Г҃дѣ	Бжє премѧтїивє и Г҃дѣ бл҃годѣвѣтїивє,	Бжѣко Г҃дѣ Бжє нѧшѣ, многѡю Ои и

IV. ФІЛОСОФСЬКІ ТА БОГОСЛОВСЬКІ АСПЕКТИ РЕЛІГІЙНОСТІ

мѣстѣ владычествованіа твоєгѡ цѣдрѣ поспѣшествѣши...	їже на всѣхъ мѣстѣ владычества твоєгѡ цѣдрѣ поспѣшествѣши...	благобѣтливѣ, їже на всѣхъ мѣстѣ владычествованіа твоєгѡ цѣдрѣ поспѣшествѣши.. .	їже на всѣхъ мѣстѣ владычествованіа твоєгѡ цѣдрѣ поспѣшествѣши...	нензреченно благотынен сподобивый назѣдѣти храмѣ семѣ въ жилище Твоеѣ непристыжнѣ и неописанныа славы...
_____	_____	_____	Діѣ: Аминь.	_____
	Воставъ же дѣе Началствѣи, кропитъ свѣщенномъ водою Сѣю Трапѣзѣ и Жертвенникѣ, глагола.	Воставъ же Началствѣи кропитъ свѣщенномъ водою св. Трапѣзѣ и Жертвенникѣ, глагола:	Воставъ же Сщщеннодѣйствѣи ѡ колѣноприклоненіи а кропитъ сщщенномъ водою св. Трапѣзѣ и жертвенникѣ гла:	Воставъ же началствѣи кропитъ свѣщенномъ водою сѣю трапѣзѣ и жертвенникѣ, глагола:
_____	Ѡкропиши мѣ ѡпомѣ:	Ѡкропиши мѣ ѡпомѣ...	Ѡкропиша мѣ:	Ѡкропиши мѣ ѡпомѣ...
А дѣе творитъ обычнѣи Ѡпѣтѣ, и сщщеннодѣйствѣетъ Бжтвеннѣи дѣи.	И прѣча. По семѣ ѡблагитѣ а во свѣѣ Идѣи и савѣны: и полагѣтъ на Сѣи Трапѣзѣ Антѣи, ѣвѣ, Крѣ, и свѣщѣи: на Жертвенникѣ же всѣ сосѣды, ѡкропѣтъ а Свѣщенномъ водою: сѣи же дѣйствѣи: Клиѣ чѣтѣтъ	и пр. Посѣмѣ ѡблагитѣ а во ѡбѣи и покрѣва, и полагѣтъ на св. Трапѣзѣ Антѣи, ѣвѣ, Крѣстѣ и свѣщѣи; на Жертвенникѣ же ставѣтъ сосѣды, ѡкропѣтъ а всѣ свѣщенномъ водою. Сѣи же дѣйствѣи: Діѣ чѣтѣтъ	и прѣча, іакѡже ѡказѣа вѣше. Посѣмѣ ѡблагитѣ а въ ѡбѣи и покрѣва, и полагѣтъ на св. Трапѣзѣ междѣ двоиѣи вѣрхѣи ѡбѣи Антѣи, тѣже вѣрхѣи всѣхъ св. ѣвѣ, поставѣтъ напрѣстѣи чѣи Крѣ,	и прѣч. Посѣмѣ ѡблагитѣ а во ѡбѣи и покрѣва, и полагѣтъ на сѣи трапѣзѣ междѣ двѣи вѣрхѣи ѡбѣи Антѣи, тѣже ѣвѣ, крѣстѣ и свѣщѣи: на жертвенникѣ же поставѣтъ

	Трїстоѣ. по Очѣ нашѣ: ѿ по Йѣко твоѣ ѣсть Царство: Тропарь, и Кондакъ Храма: Глава, и нынѣ, Бѣгородиченъ: Явѣ же по сѣмъ творѣтъ ѡбычный ѡпѣтъ. и начинѣтъ Проскомидію: Часы ѡбычны: и по сѣхъ совершаѣтъ Бжтвенна Лїтѣргїа въ славу Бжїю.	Трисвѣтоѣ, по Очѣ нашѣ: ѿ по Йѣко твоѣ ѣсть Царство: Тропарь и Кондакъ Храма: Глава: и нынѣ: Бѣгородиченъ. Посѣмъ Настоятель явѣ творѣтъ ѡбычный ѡпѣтъ и начинѣтъ Проскомидію, и свѣщеннодѣйствѣ етъ Божественнѣ Лїтѣргїю.	свѣщники и на нихъ свѣщїи: на жертвенницѣ поставляѣтъ свѣды къ лїтѣргїанїю, и ѡкроплѣтъ я въ свѣщеннѣ водѣю. Гнѣмъ же дѣйствѣемъ Лїкъ глѣтъ: Трїстоѣ: по Очѣ нашѣ: Йѣко твоѣ ѣсть царство: и по: Ямїнь, поѣтъ Лїкъ Тропарь и Кондакъ Храма. Яще Храма коѣгъ Гѣагъ, Глава: Кондакъ тогѣ, и нынѣ: Бѣгородиченъ по гласѣ Кондака. Посѣмъ іерей творѣтъ ѡбычный ѡпѣтъ, и свѣщеннодѣйствѣ етъ Бжтвеннѣ Лїтѣргїю.	свѣды къ лїтѣргїанїю и ѡкроплѣтъ я въ свѣщеннѣ водѣю. Гнѣмъ же дѣйствѣемъ Лїкъ чѣтъ: Трисвѣтоѣ: и прѣч. По Очѣ нашѣ: ѿ по Йѣко Твоѣ ѣсть царство: тропарь храма, Глава: и нынѣ: кондакъ храма, яще храма Гѣскїи или Бѣгородичный. Яще же вѣдетъ храма коѣгъ лїко Гѣагъ, поѣтъ: Глава: кондакъ храма, и нынѣ: бѣгородиченъ воскрѣсенъ по гласѣ кондака. Посѣмъ настоятель явѣ творѣтъ ѡбычный ѡпѣтъ и начинѣтъ проскомидію, и
--	---	---	--	---

IV. ФІЛОСОФСЬКІ ТА БОГОСЛОВСЬКІ АСПЕКТИ РЕЛІГІЙНОСТІ

				свещеннодійств єсть божественний літургію.
--	--	--	--	---

Цей загальний чин містить чотири молитви, які можемо віднести до двох типів:

1) на очищення від гріхів священнослужителів та тих, хто хоче бути учасником богослужіння у храмі, тобто вірних: “Божє всемогій и милостивый, иже иереємъ твоимъ междѹ прочіими таковѹмъ благодать даровавый...”; “Бже превѣчный, Гди бл҃годѣтебне, съ вѣрою къ тебѣ приходящихъ, и своѹ согрѣшеніѹ възпокаяніи исповѣдающихся милостивѣ приемлай...”; “Бже силъ, и Оспителю нашъ, имѣай Престола Небо...”; “Бже премѣтивѣ, и Гди бл҃гословѣтивѣ, иже на всѹкомъ мѣстѣ владычествованіѹ твоєгѹ щедрѣ поспѣшествуєши...” (або “Вѣдо Гди Бже нашъ, многѹ Ои и неизреченноу благостіюю сподобивый наздѣтисѹ храмъ семъ възжилище Твоѹ непорочноу и неописанную славу...”).

2) на очищення самого храму: “Бже силъ, и Оспителю нашъ, имѣай Престола Небо...”; “Бже премѣтивѣ, и Гди бл҃гословѣтивѣ, иже на всѹкомъ мѣстѣ владычествованіѹ твоєгѹ щедрѣ поспѣшествуєши...” (або “Вѣдо Гди Бже нашъ, многѹ Ои и неизреченноу благостіюю сподобивый наздѣтисѹ храмъ семъ възжилище Твоѹ непорочноу и неописанную славу...”).

В УГКЦ цей чин останній раз був опублікований у двох Требниках першої третини ХХ ст. – львівському 1925–1926 рр. (СТЛ-1925-1926, с. 361–367) та жовківському 1926 р. (СТЖ-1926, с. 309–327).

Висновок. В Унійній церкві (УГКЦ) протягом ХVІІІ–ХІХ ст. існували три передбачені на окремі, спеціально визначені випадки види чинів (молитви) для очищення храму від осквернення (десакралізації), які сформувалися на основі візантійської літургійної традиції, а також упродовж ХVІІІ – початку ХХ ст. практикувався загальний (на всі випадки) чин для примирення церкви оскверненої, що була не єпископом освячена. Ці чини звершувалися для того, щоб зберегти чистоту і святість особливого місця та спорудженого на ньому храму, освяченого й призначеного безпосередньо для служіння Богові на цій землі. Право звершувати такі чини мав лише правлячий єпископ єпархії або делегований ним священник. У сучасній літургійній практиці УГКЦ для очищення святині від десакралізації вдаються до “Молитви на відкриття церкви, оскверненої єретиками” (АСС-1988, с. 259) та “Молитви на відкриття церкви, збезчещеної поганами чи єретиками” (АСС-1988, с. 259–260).

1. АБЛС-1793: *Архїєратиконъ илѣ божественнаѹ литургїѹ Архїєпископомъ и єпископомъ*. (1793). ВѢправа.

2. АССР-1973: *Архїєратиконъ илѣ служебникъ свѣтительскїй*. (1973). Римъ.

3. АСС-1988: *Архїєратиконъ або Свѣтительскїй служебникъ*. (1988). Видання синоду УГКЦ.

4. Дмитриевскїй, А. (1901). *Описание литургическихъ рукописей хранящихся в библиотекахъ православного востока. Евхологиѹ*. Т. II. Киевъ.

5. De Meester, P. (1930). *Liturgia Bizantina. Studi di rito bizantina alla luce della Teologia, del Diritto Ecclesiastico, Della Storia, dell'Arte e dell'Archeologia. Libro II. Parte VI. Rituale-Benedizionale Bizantino*. Roma.

6. ЕТМІМ-1646: *Евхологїонъ, або Требникъ митрополита Петра Могили 1646*. (1988). Римъ.

7. ЕТС-1736: *Евхологїонъ сї єсть трѣбникъ*. (1736). ВѢправа.

8. СТУ-1739: ЄУХОЛОГІОНЪ сї єсть ТРЕБНИКЪ. (1739). ЇНѢВЪ.
9. СТУ-1744: ЄУХОЛОГІОНЪ сї єсть ТРЕБНИКЪ. (1744). ЇНѢВЪ.
10. ЄМТП-1786: ЄУХОЛОГІОНЪ сї єсть МОЛИТВОСЛОВЪ илї ТРЕБНИКЪ. (1786). Почаївъ.
11. ЄТП-1844: ЄУХОЛОГІОНЪ сн єсть ТРЕБНИКЪ. (1844). Пере́мышль.
12. ЄТЛ-1873: ЄУХОЛОГІОНЪ илї ТРЕБНИКЪ. (1873). Льво́въ.
13. ЄТП-1876: ЄУХОЛОГІОНЪ сн єсть ТРЕБНИКЪ. (1876). Пере́мышль.
14. ЄТЛ-1925-1926: ЄУХОЛОГІОНЪ илї ТРЕБНИКЪ. (1925-1926). Льво́въ.
15. ЄТЖ-1926: ЄУХОЛОГІОНЪ илї ТРЕБНИКЪ. (1926). Жов́ква.
16. КППУГКЦ: *Канони партикулярного права Української Греко-Католицької Церкви*. (2018). <https://docs.ugcc.ua/1/>
17. КУГКЦ: *Катехизм Української Греко-Католицької Церкви “Христос – наша Пасха”*. (2011). Львів.
18. ККСЦ-1995: *Кодекс канонів Східних Церков*. (1995). Львів.
19. Кунцлер, М. (2001). *Літургія Церкви*. Львів.
20. Нефедов, Г. (1995). *Таинства и обряды Православной Церкви*. Москва.
21. Прилуцкій, В. (1912). *Частное богослужение въ Русской Церкви въ XVI и первой половине XVI в.* Київъ.
22. ПССС-1716: ПОНТИФІКАЛЪ сн єсть СЛЪЖЕБНИКЪ СѢДИТЕЛСКІЙ. (1716). СѢПРАСЛЬ.
23. Сабат, П. (2018). *Требник митрополита київського, галицького та всієї Русі Ісидора (1433-1458) апостольської ватиканської бібліотеки фонду Борджіо-Ілліріко № 15 – живе джерело пізнання літургійного життя Київської Церкви (XV – поч. XVI ст.)*. *Ad Fontes Liturgicos*, 8, 114–137.
24. ССЛ-1886: СЛЪЖЕБНИКЪ СѢДИТЕЛСКІЙ. (1886). Льво́въ.
25. ССУ-1740: СЛЪЖЕБНИКЪ СѢДИТЕЛСКІЙ. (1740). ЇНѢВЪ.

References

1. ARKHIIERATIKON YLY BOZHESTVENNAIA LYTURHIa ARKhIIEPISKOPOM Y YePYSKOPOM (1973). Supasl (in Ukrainian).
2. *Arkhyieratykon yly Sluzhebnik Sviatytelskyi*. (1973). Rym (in Italian).
3. *Arkhyieratykon abo Sviatytelskyi sluzhebnik*. (1988). Vydannia synodu UHKTs (in Ukrainian).
4. Dmytryevskiy, A. (1901). *Opysanye lyturhycheskykh rukopysei khраниashchykhsia v byblyotekakh pravoslavnoho vostoka*. Evkholohyy. T. II. Kyev (in Russian).
5. De Meester, P. (1930). *Liturgia Bizantina. Studi di rito bizantina alla luce della Teologia, del Diritto Ecclesiastico, Della Storia, dell'Arte e dell'Archeologia. Libro II. Parte VI. Rituale-Benedizionale Bizantino*. Roma. (in Italian).
6. *Evkholohion, abo Trebnyk mytropolyta Petra Mohyly 1646*. (1988). Rym (in Ukrainian).
7. YeVKhOLOHION sy yest TREBNIK. (1736). (in Ukrainian).
8. YeVKhOLOHION sy yest TREBNIK. (1739). Univ (in Ukrainian).
9. YeVKhOLOHION sy yest TREBNIK. (1744). Univ (in Ukrainian).
10. YeVKhOLOHION si yest MOLYTVOSLOV yly TREBNIK (1786). Pochaiev (in Ukrainian).
11. YeVKhOLOHION sy yest TREBNIK. (1844). Peremyshl (in Ukrainian).
12. YeVKhOLOHION yly TREBNIK. (1873). Lvov (in Ukrainian).
13. YeVKhOLOHION sy yest TREBNIK. (1876). Peremyshl (in Ukrainian).
14. YeVKhOLOHION yly TREBNIK. (1925-1926). Lvov (in Ukrainian).
15. YeVKhOLOHION yly TREBNIK. (1926). Zhovkva (in Ukrainian).

IV. ФІЛОСОФСЬКІ ТА БОГОСЛОВСЬКІ АСПЕКТИ РЕЛІГІЙНОСТІ

16. *Kanony partykuliarnoho prava Ukrainskoi Hreko-Katolytskoi Tserkvy*. (2018). <https://docs.ugcc.ua/1/> (in Ukrainian).
17. *Katekhyzm Ukrainskoi Hreko-Katolytskoi Tserkvy "Khrystos – nasha Paskha"*. (2011). Lviv (in Ukrainian).
18. *Kodeks kanoniv Skhidnykh Tserkov*. (1995). Lviv (in Ukrainian).
19. Kuntsler, M. (2001). *Liturhiia Tserkvy*. Lviv (in Ukrainian).
20. Nefedov, H. (1995). *Taynstva y obriady Pravoslavnoy Tserkvy*. Moskva (in Russian).
21. Pryluts'kii, V. (1912). *Chastnoe bohosluzhenie v Russkoi Tserkvy v XVI i pervoi polovyni XVI v.* Kiev (in Ukrainian).
22. *Pontyfical si ject Sluzhebnyk Sviatytelskyi* (1716). Supasl (in Ukrainian).
23. Sabat, P. (2018). Trebnyk mytropolyta kyivskoho, halytskoho ta vsiiei Rusi Isydora (1433-1458) apostolskoi vatykanskoï biblioteky fondu Bordzhio-Illiriko № 15 – zhyve dzherelo piznannia liturhiinoho zhyttia Kyivskoi Tserkvy (XV – poch. XVI st.). *Ad Fontes Liturgicos*, 8, 114–137 (in Ukrainian).
24. *Sluzhebnyk Sviatytelskyi* (1886). Lvov (in Ukrainian).
25. *luzhebnyk Sviatytelskyi* (1740). Unev (in Ukrainian).